

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ ΚΑΤΑ ΤΟ 1952

ΥΠΟ Ν. Ι. ΠΟΛΥΖΟΥ

Είναι δυνατόν νά γίνη σοβαρά έρευνα επί τής μεταναστευτικής κινήσεως, όπως συνηθέστατα έπιχειρείται και μάλιστα δι' ένα ώρισμένον χρονικόν διάστημα, όταν υπό δεκαπενταετίας, περίπου, έχομεν παύσει νά διαθέτωμεν στατιστικά δεδομένα, σχετικά με τόν αριθμόν εκείνων που άποδημούν αναζητούντες εργασίαν έξω των συνόρων μας και εκείνων που παλιννοστούν και γενικά με τήν επαγγελματικήν και κοινωνικήν διάρθρωσιν τής μεταναστευτικής κινήσεως; Ασφαλώς όχι, δι' αυτό και τό παρόν, αναγκαίως περιορίζεται εις γενικάς πληροφορίας και παρατηρήσεις.

Από τριακονταετίας οι μετανάσται των διαφόρων χωρών και ιδιαίτέρως οι Έλληνες αντιμετωπίζουν ποικίλα έμπόδια, που έγιναν έντονά τερα κατά τήν μεταπολεμικήν περίοδον με τόν τεράστιον όγκον προσφοράς εργατικών χειρών εις τήν διεθνή αγοράν συνεπεία των γνωστών πολιτικοοικονομικών γεγονότων. Έκατομμύρια εκ των μετακινήθέντων κατά τήν διάρκειαν του πολέμου προσώπων δέν έπαυσαν και σήμερα ακόμη νά έπιζητούν έπιμόνως νά εγκαταλείψουν τήν

θούν νά είναι παρ' ήμιν άτελή. Κατά τας εκτιμήσεις, πάντως, του Υπουργείου Συντονισμού, τό σύνολον των ύπαπασχολουμένων ανέρχεται εις 960 000.

Στοιχεία άπασχολήσεως, ανταποκρινόμενα περισσότερον πρός τήν πραγματικότητα, παρέχει ό Σύμβουλος των Έλλήνων Βιομηχάνων, όστις από του 1951 παρακολουθεί τήν εξέλιξιν του αριθμού των άπασχολουμένων εις 570 έπιχειρήσεις εργοστασιακής βιομηχανίας. Η πορεία τής άπασχολήσεως εις τας βιομηχανίας ταύτας κατά Δεκέμβριον των τριών τελευταίων έτών έχει κατά κλάδους ώς εξής:

ΕΞΕΛΙΞΙΣ ΤΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΕΩΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΝ

A/A Κατηγορία έπιχειρήσεων	Δ/βοιος 1950		Δ/βοιος 1951		Δ/βοιος 1952	
	άτομα	ο/ο	άτομα	ο/ο	άτομα	ο/ο
1. Μεταλλουργικαί	675	100	997	147,7	968	143,4
2. Μηχανολογικαί	9496	100	9723	102,4	9943	104,7
3. Οικόδομικαί	3230	100	3280	101,5	3386	104,8
4. Κλωστοϋφαντουργικαί	32164	100	33434	103,9	30868	96
5. Είδων διατροφής	6199	100	6570	106	6673	107,6
6. Χημικαί	12994	100	12582	96,8	12031	92,6
7. Δέρματος	834	100	832	99,8	895	107,3
8. Χάρτου—Έκτυπώσεως	2582	100	2656	102,9	2646	102,5
9. Ήρατισμού	291	100	320	110	298	102,4
10. Εύλου	931	100	882	94,7	871	93,6
11. Σιγαρέττων	6108	100	6493	106,3	6406	104,9
12. Παραγωγ. ήλεκτρισμού	2142	100	5225	103,9	2255	105,3
13. Έφαρμογών ήλεκτρ.	1017	100	930	91,4	915	90
	78663	100	80924	102,9	78155	99,4

Έκ των δεδομένων τούτων συνάγεται ότι κατά τό δωδεκάμηνον Δεκέμβριος 1951—Δεκέμβριος 1952 έσημειώθη πτώσις τής άπασχολήσεως εις τας ύπ' όψιν βιομηχανίας κατά 2769 άτομα ή κατά 3,4%, με ποικιλούσας διαφοράς κατά κλάδους και δή έν σχέσει πρός τό 1950 (μεταλλουργικαί 43,4% έφαρμογ. ήλεκτρισμού 10%).

γηραιάν Ἡπειρον κατευθυνόμενοι εἰς τὰς ὑπερπόντιους χώρας. Ἐνώπιον τῆς ἀθρόας αὐτῆς προσφοράς ἐργασίας αἱ χώραι εἰσοδοχῆς τελειοποιῶν καθημερινῶς καὶ περισσώτερον τὸ ἐκλεκτικόν των σύστημα καὶ δὲν δέχονται παρά μόνον μετανάστας πού ἀνταποκρίνονται εἰς κριτήρια βιολογικά, ἐπαγγελματικά καὶ κοινωνικῶς κρινόμενα ἱκανοποιητικά διὰ τὴν ἐπίτευξιν τοῦ optimum εὐημερίας τοῦ πληθυσμοῦ των. Τὰ κριτήρια αὐτὰ πολὺ συχνὰ πλησιάζουν τὸ ἀθάλαστον (διάκρισις χώρας γεννήσεως, προσδιορισμὸς ἐλαχίστου ὕγιων ὁδόντων κ.λ.π.) ἐπιδιώκουν ὁμῶς ἐν γενικαῖς γραμμαῖς μίαν πλήρη βιολογικὴν ἐπιλογὴν.

Ἐνώπιον τῶν δυσμενῶν αὐτῶν συνθηκῶν τῆς διεθνούς ἀγορᾶς ἐργασίας, αἱ εὐρισκόμεναι εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ προσφύγουν μεταπολεμικῶς εἰς τὴν μετανάστευσιν χώραι τῆς Εὐρώπης (Ἰταλία, Γερμανία, Ὀλλανδία κ.λ.π.) λαμβάνουν ἀνάλογα μέτρα προστασίας τῶν δημογραφικῶν των δυνάμεων. Παράλληλα πρὸς τὴν συστηματικὴν ἀνάπτυξιν τῶν πλουτοπαραγωγικῶν των πόρων, τὴν δημιουργίαν νέων διομηχανίων, τὴν αὐξήσιν τῆς παραγωγικότητος καὶ τὴν ἀναζήτησιν μέτρων, πού τείνουν νὰ ἐξασφαλίσουν τὴν πλήρη ἀπασχόλησιν τοῦ πληθυσμοῦ των, ἐπιδιώκουν τὴν σύναψιν διμερῶν μεταναστευτικῶν συμβάσεων μὲ ἐκεῖνας τὰς χώρας εἰσοδοχῆς, αἱ ὁποῖαι παρουσιάζουν καὶ τὰς περισσοτέρας ἐγγυήσεις διὰ τὴν ἐπιτυχὴ ἐγκατάστασιν τῶν μεταναστῶν καὶ διοργανῶνουν τὰς μεταναστευτικὰς των ὑπηρεσίας, κατὰ τρόπον ὥστε, τόσον ἡ ἀτομικὴ, ὅσον καὶ ἡ ὁμαδικὴ μετανάστευσις νὰ συντελοῦνται ὑπὸ συνθήκας ἀνθρωπιστικῶς ἱκανοποιητικῆς καὶ ἔθνικῶς ὠφελίμου.

Ἡ ὑπ' αὐτῶν ἀναλαμβανομένη ἐπιλογὴ τῶν ὑποψηφίων μεταναστῶν γίνεται μὲ θάσιν τὰς οικονομικὰς ἀνάγκας τῆς χώρας ἢ ὁποῖα «τοὺς προμηθεύει καὶ ὄχι μὲ ἀποκλειτικὰ τὰ κριτήρια εἰσοδοχῆς. Ἐπὶ τῶν μεταναστευτικῶν αὐτῶν ὑπηρεσιῶν παρέχονται πλήρεις καὶ ἐξηκριθωμέναι πληροφορίαι ἐφ' ὅλων τῶν κλιματολογικῶν, οικονομικῶν καὶ κοινωνικῶν συνθηκῶν ζωῆς ἐκάστης χώρας πού δέχεται μετανάστας, κατὰ τρόπον ὥστε οἱ μεταναστεύοντες νὰ σταθμίζουν ἀπολύτως τοὺς παράγοντας ἐπιτυχίας των καὶ νὰ μὴ ὀδηγοῦνται—ὅπως ἄλλοτε—εἰς μίαν τυχρὸν διωκτικὴν καὶ ἀδυσχελεῖαν περιπέτειαν. Μὲ τὰς διμερεῖς μεταναστευτικὰς συμβάσεις δὲν ἐξασφαλίζονται μόνον συνθήκαι διαδιώσεως ἱκανοποιητικαὶ διὰ τοὺς μετανάστας· ἀποφεύγεται ἡ σπατάλη κεφαλαίων καὶ συναλλάγματος μὲ τὴν ὁποῖαν συνοδεύεται ἡ εἰς μεγάλον ἀριθμὸν παλινδότησις ἀποτυχημένων μεταναστῶν καὶ προστατεύονται βασικὰ ἐκ τῆς μεταναστεύσεως ὄφελῃ: ἀποστολὴ ἐμβασμάτων, ἀνεμπόδιστος μεταφορὰ εἰς τὴν γενέτειραν κτηθέντων περιουσιακῶν στοιχείων κ.λ.π.

Πρὸς τὴν κατεύθυνσιν αὐτὴν ἐστράφη καὶ ἡ χώρα μας, μὲ σημαντικὴν καθυστέρησιν, καὶ ἤρχισε κατὰ τὸ 1952 νὰ ἀποικτᾷ μὲ ἑραδόν, ἀλλ' ἀσφαλῆ, ρυθμὸν συνειδησιν τῶν πλεονεκτημάτων τῆς ὀργανωμένης μεταναστεύσεως. Μία ἀπὸ τὰς πολλὰς διεθνεῖς μεταναστευτικὰς διασκέψεις, συνελθοῦσα τὸν Νοέμβριον τοῦ 1951 εἰς Βρυξέλλας, κατώρθωσε νὰ συστήσῃ τὴν πρώτην διεθνήν ὀργάνωσιν μεταναστεύσεως μὲ τὸν τίτλον «Προσωρινὴ Διακυβερνητικὴ Ἐπιτροπὴ Μεταναστεύσεως ἐξ Εὐρώπης» (Δ.Ε.Μ.Ε.), μὲ βασικὸν σκοπὸν νὰ διευκολύνῃ τὴν ὑπερρωκείαν μεταφορὰν τῶν μεταναστατῶν καὶ χωρὶς τὴν ἀμειστον τουλάχιστον φιλοδοξίαν νὰ ἐπιχειρήσῃ τὴν πλήρη διεθνήν ὀργάνωσιν τῆς μεταναστευτικῆς κινήσεως: ἐπαγγελματικὴν καὶ ὕγειονομικὴν ἐπιλογὴν καὶ προετοιμασίαν ἐν γένει τῶν μεταναστῶν εἰς τὰς χώρας προελεύσεώς των, τὴν ἔγκαιρον καὶ εὐκρινῆ ἐνημέρωσιν των καὶ

ἐγκατάστασιν ἢ ἐξεύρεσιν ἐργασίας εἰς τὰς χώρας προορισμοῦ. Ἡ ἐπιμέλεια τῶν ἐργασιῶν αὐτῶν ἀφέθη εἰς τὰς ἀντιστοιχῶς ἐνδιαφερομένας χώρας. Ὅλαι αἱ προμηθεύουσαι μετανάστας εὐρωπαϊκαὶ χώραι, ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος, ἀνέλαβον τὸ βαρὺ ἀλλ' ἀναγκαῖον ἔργον τῆς ὀργανωμένης ἐπιλογῆς καὶ προετοιμασίας τῶν μεταναστῶν μέχρι τῆς ἐπιδησίας τῶν διὰ τὸ ὑπερωκεάνειον ταξείδιον.

Εἰς τὴν χώραν μας δὲν διεμορφώθη ἀκόμη κρατικὴ ἢ ἡμικρατικὴ ὑπηρεσία ἱκανὴ γὰ ἐπωμισθῆ ὑπεθύνους ὁλόκληρον τὸ μεταναστευτικὸν πρόβλημα, νὰ προωθήσῃ τὴν σύναψιν μεταναστευτικῶν συμβάσεων, νὰ καταρτίξῃ ἐπιμελημένα μεταναστευτικὰ προγράμματα, νὰ προετοιμάξῃ, πληροφροῦν καὶ κατευθύνῃ τοὺς μετανάστας, προστατεύουσα αὐτοὺς ἀπὸ τοὺς κινδύνους ποὺ ἀντιμετωπίζουν κατὰ τὴν μεταναστευτικὴν περιπέτειαν. Περισσότερον ἀπὸ τὸν ὄγκον τῶν ἐτησίως μεταναστευόντων ἐνδιαφέρει ἢ ἐξασφάλις εἶσον τὸ δυνατὸν καλύτερων ὅρων ἐγκαταστάσεως καὶ ἐξευρέσεως ἐργασίας εἰς τὰς χώρας εἰσοδοχῆς. Ἐν τούτοις, ὁ ἀριθμὸς τῶν κατὰ μέσον ὅρον, κατὰ τινὰς ὑπολογισμοὺς 6—7χιλιᾶδων μεταναστευόντων ἐτησίως, ὁμαδικῶς ἢ ἀτομικῶς, δὲν ἀνταποκρίνεται εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς ὑπὸ ὄξειαν κρίσιν διατελουσῆς οἰκονομίας. Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀνέργων τῶν ὑποαπασχολουμένων εἶναι ἐξαιρετικὰ ὑψηλὸς καὶ δὲν ἐπιδέχεται ἀμφισβήτησιν τοῦ δικαιώματος ἀποδημίας εἰς ἐκείνους, οἱ ὅποιοι ζοῦν ὑπὸ ἐξαθλίωσιν καὶ ὑποζιζίζονται.

Ἐξ ἄλλου, ἡ μετανάστευσις πολλῶν ἐξειδικευμένων ἐργατῶν ἤρχισε νὰ προβάλλῃ, ὄχι ὡς παράγων ἀνακουφίσεως, ἀλλ' ἐπιδεινώσεως τῆς ὑφισταμένης οἰκονομικῆς κρίσεως. Τίθεται κατὰ συνέπειαν τὸ ἐρώτημα: ποῖα εἶναι ἡ ἔκτασις τοῦ πλεονάζοντος πληθυσμοῦ; Οἱ ἐνθερμοὶ ὑποστηρικταὶ τῆς ἀθρόας κατὰ δεκάδας χιλιάδων ἐτησίως μεταναστεύσεως ὑπολογίζουν εἰς αὐτὴν ὡς εἰς ἀναγκαῖον κακὸν πρὸς ἄμμεσον ὠφέλειαν καὶ ἀνγκούφισιν τῶν πενομένων μαζῶν. Συμβαίνει ὁμοίως, πολὺ συχνά, νὰ στηρίζουν τὰ ἐπιχειρήματά των εἰς ἀνύπαρκτα δημογραφικὰ δεδομένα, ὅσον ἀφορᾷ τὴν σημερινήν, καὶ πρὸ παντὸς τὴν μελλοντικὴν, ἐξέλιξιν τοῦ ἐλληνικοῦ πληθυσμοῦ καὶ τὸ γεγονός τοῦτο, ὄχι σπανίως, ὀδηγεῖ εἰς συμπεράσματα ἐθνικῶς ἐπιζήμια, ὅπως ἡ ἰδέα τῆς «ὀπωσθήποτε, ὀπουδήποτε καὶ ἄνευ ὅρων ἐξαγωγῆς ἐργατικῶν χειρῶν».

Ἐξ ἴσου, ἂν ὄχι καὶ περισσότερο, ἐπιζήμια ἐμφανίζονται τὰ συμπεράσματα ἐκείνων, οἱ ὅποιοι ἐπηρεαζόμενοι ἀπὸ τὰ ποικίλα μειονεκτήματα τῆς μεταναστεύσεως, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰς δυνατότητας ἀξιοποιήσεως τῶν πλουτοπαραγωγικῶν πηγῶν τῆς χώρας, ὑποστηρίζουν ἐκ διαμέτρου τὰ ἀντίθετα. Ἐπιζητοῦν τὴν ἀποθάρρυνσιν τῆς μεταναστεύσεως, παραγνωρίζοντες τὴν ἄμμεσον ἀνάγκην ἐξευρέσεως ἐργασίας καὶ ἀρνούμενοι καὶ αὐτὸ ἀκόμη τὸ δικαίωμα τῆς ἐλευθέρως μετακινήσεως, ποὺ εἶναι βασικὴ προϋπόθεσις μιᾶς πολιτισμένης κοινωνίας.

Ἐκ τῶν ἄκρων καὶ ἀλληλοσυγκρουομένων αὐτῶν ὁρασιῶν, καταφανῆς προβάλλει ἡ ἀνάγκη θετικωτέρας καὶ περισσότερο ρεαλιστικῆς ἀντιμετωπίσεως τοῦ προβλήματος τούτου μὲ θάσιν ὄχι ἀνεξελέγκτους ὑποθέσεις, ἀλλὰ τὰ πραγματικὰ καὶ σύμφωνα μὲ συγχρονισμένα μέσα συγκεντρούμενα δεδομένα τῆς οἰκονομικο-δημογραφικῆς καταστάσεως τῆς χώρας καὶ πρὸ παντὸς μὲ κατάλληλον ὄργανωσιν ὑπηρεσίας ἱκανῆς νὰ συλλάβῃ τὸ μεταναστευτικὸν πρόβλημα ἐν συναρτήσεσι πρὸς ὅλους τοὺς ἀτομικοὺς καὶ ἐθνικοὺς παράγοντας, μὲ τοὺς ὁποίους εἶναι στενὰ συνυφασμένον.